

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

חומר רקע למפגש אפריל 2018:

עשור וחצי לדוח ברנע הדור הבא – חשיבה מחודשת ושאלת אחריות

דירקטורים על נתוני חברות בנות וכלולות

רקע

בשנת 2000 מונתה על ידי הרשות לניירות ערך ועדת ברנע, על מנת לבחון מחדש את שיטת, אופי והיקף המידע אודות החברה ועסקיה שיינתן ע"י החברות במסגרת הדוחות התקופתיים. בעקבות המלצות הועדה תוקנו תקנות ניירות ערך, בהם נקבע כי החל מהדוחות התקופתיים ליום 31 בדצמבר 2004 ייכלל פרק תיאור עסקי התאגיד, שכולל מידע מפורט על פעילות החברה. מטרתו היא לספק מידע רלוונטי לצרכי המשתמשים בדוחות, מזווית ההנהלה. כלומר עקבי עם החלטות מהותיות שהתקבלו בהנהלה או בדירקטוריון.

רשות ניירות ערך ניסתה בעבר מספר פעמים לפעול לשיפור הדוח התקופתי אך לא בצורה מספיק דרמטית (ראה נספח מצורף – "הצעות חקיקה בעניין שיפור הדוחות, נוסח מעודכן לאור הערות הציבור").

כיום, לאחר עשור וחצי מיישום המלצות הועדה ובעקבות השינויים הטכנולוגיים הרבים, עולה הצורך לבחון מחדש את הצורך בדוח עסקי התאגיד במתכונתו הנוכחית. ראוי שבחינה זו תיעשה הן מבחינת היקף המידע שניתן והן מבחינת אופיו והצורך של המשתמשים בדוחות, לאור המציאות המשתנה.

דוח תיאור עסקי התאגיד כולל את תיאור התפתחות עסקי התאגיד, מידע כספי לגבי תחומי פעילות ומידע אודות הענף שבו החברה פועלת, תחומי הפעילות שלה, השקעות מהותיות של החברה ועוד. בחברות הביטוח, דוח תיאור עסקי התאגיד שונה וכולל התאמות נדרשות בשל מאפייני פעילות שונים של ענף זה, כמו הצגת התפלגות העמיתים לפי תחומי פעילות (ענפי ביטוח) ושיעורי דמי הניהול שרשאית החברה לגבות בהתאם להוראות הדין החלות עליה.

בדוחות התקופתיים של הבנקים, נכלל פרק מקביל – תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי קבוצת הבנק, שכולל מידע אודות פעילות קבוצת הבנק, תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות ומידע נוסף כגון מצב הנזילות וניהול סיכונים.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

"ניפוח" הדוחות ורלוונטיות המידע

הדוח התקופתי כולל כמה פרקים, מספר רב של עמודים ואינפורמציה רבה על החברה. למעשה, במצבו הנוכחי הוא כולל מידע רב שעלול לסבך את הדיווח התקופתי ולפגוע בשימושיות שלו. מכאן, כי יש צורך להימנע מעומס מידע בדוחות על מנת לצמצם רעשי רקע ולאפשר למשתמשים להתמקד במידע מהותי. אחת מהסיבות העולות מאריכות היתר של הדוחות התקופתיים היא חזרה על מידע דומה מספר פעמים. קיימת חפיפה גדולה בין דוח עסקי התאגיד ודוח הדירקטוריון, שמאריכה את הדוחות שלא לצורך. ראו מצגת "דו"ח ברנע במבחן הזמן", פרופ' אמיר ברנע (אפריל 2018) - **מצ"ב כנספת**.

עקב ריבוי המשתמשים בדוחות, אופי המידע שמפורסם לציבור הינו נרחב, שכן רלוונטיות המידע משתנה כתלות במשתמש בדוח. אולם, דוח עסקי התאגיד במתכונתו הנוכחית כולל מידע שניתן למצוא במקורות אחרים עקב התפתחות טכנולוגית, ואינו כולל מידע שעשוי להיות שימושי ומהותי עבור המשתמשים בו. כך לדוגמה, דוח עסקי התאגיד אינו כולל לרוב מידע צופה פני עתיד, כלומר אינו משקף את עיקר דיוני הדירקטוריון שמתמקדים בתכנית העסקית ובניתוח השלכות סטיות ביצוע מתכנית זו. בנוסף, לא כולל הדוח ניתוח נזילותי (בהנחה שאין הערת עסק חי) שמשקף את יכולת החברה לשלם ממקורותיה את התחייבויותיה הפיננסיות במועדן. דוח זה שימושי לנושי החברה. מנגד, עקב התפתחות הטכנולוגיה, ניתן למצוא במקורות רבים, מלבד בדוח עסקי התאגיד, מידע כלכלי אודות החברה והענף בו היא פועלת. מכאן, כי ניתן למצמצם את המידע הניתן בדוח התקופתי ולהניח שהקורא מכיר את החברה או להפנותו למקור מידע רלוונטי.

לבסוף, הדוח במתכונתו הנוכחית אינו כולל אינפורמציה רלבנטית שמשקפת את ההתפתחות הטכנולוגית בשווי חברות לפיה נקבע השווי על פי פרמטרים שיווקיים כגון תדירות רכישה חוזרת, נטישה, שווי לקוח וכו'.

יצוין כי מטרתו של דוח תיאור עסקי התאגיד היא לספק מידע למשתמשים מזווית ההנהלה. כיום, הוא נכתב ע"י עורכי דין ולא ע"י המנהלים, דבר המעלה שאלה לגבי רלוונטיות המידע והאפקטיביות של הדוח.

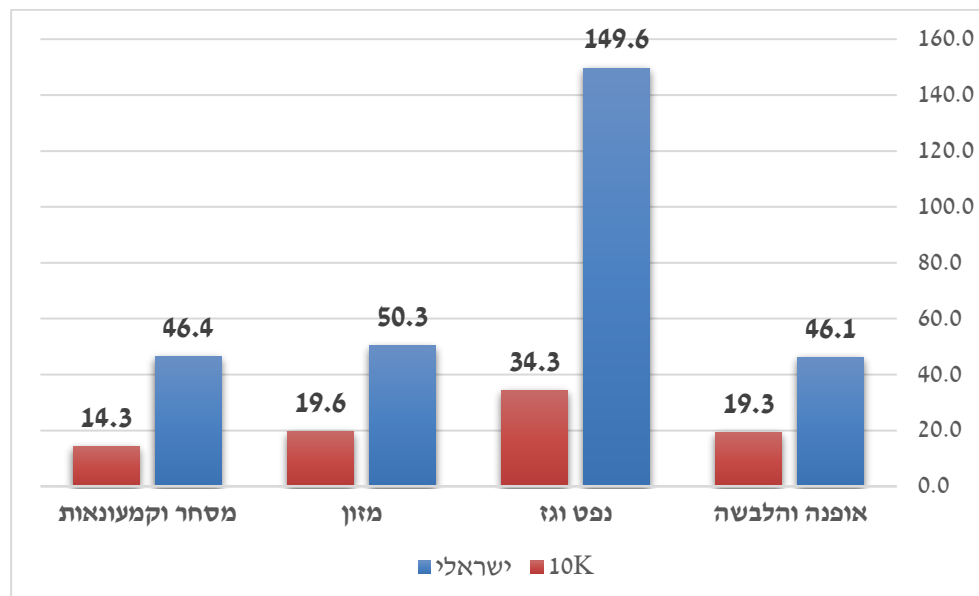
תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

השוואה מול ארה"ב

הדוחות התקופתיים המדווחים בארה"ב, כוללים גם הם פרק העוסק בתיאור עסקי החברה. לצורך השוואה, נבדק מספר העמודים של דוח תיאור עסקי התאגיד במספר חברות אמריקאיות, המדווחות לפי 10K, ומספר חברות ישראליות, בפילוח לפי תחומי פעילות. בכל התחומים נמצא כי מספר העמודים הממוצע בחברות הישראליות גבוה יותר באופן משמעותי (135%-336%) מזה שנמצא בדוחות של החברות האמריקאיות.

השוואה ישראל מול ארה"ב - מספר עמודים ממוצע של דוח תיאור עסקי התאגיד, לפי תחומי פעילות

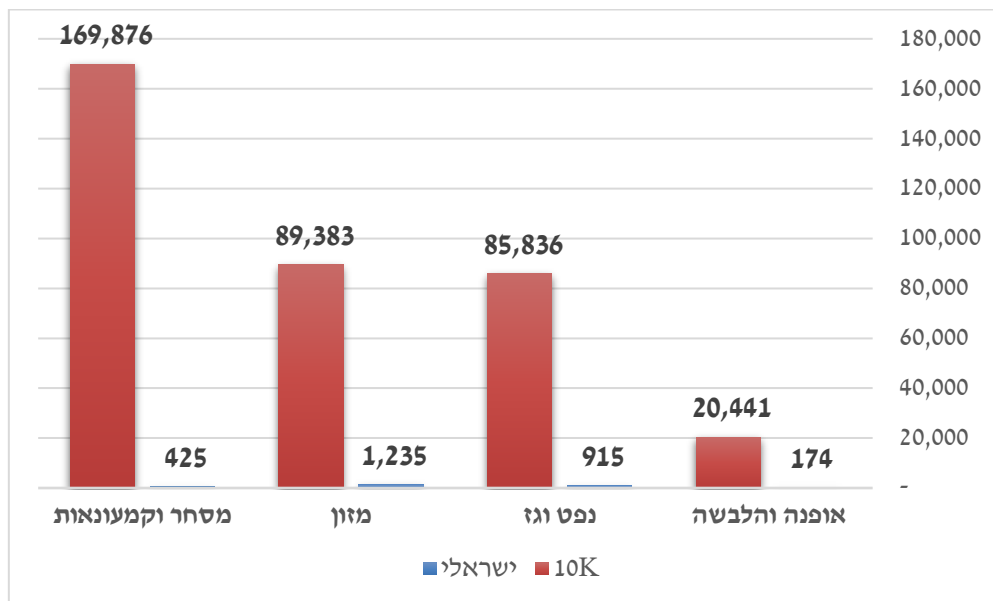

הפער בין מספר העמודים בין החברות הישראליות לחברות האמריקאיות ניכר אף יותר, בבחינת שווי החברות. ממוצע שווי החברות האמריקאיות גבוה משמעותית מזה של החברות הישראליות בכל תחום שנבדק. ממצא זה יכול לחזק את ההשערה כי דוח תיאור עסקי התאגיד בחברות הישראליות ארוך שלא לצורך.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

השוואה ישראל מול ארה"ב - ממוצע שווי חברות, לפי תחומי פעילות, במיליוני דולרים

סוגיית האחריות

הדוחות הכספיים הם באחריות הדירקטוריון וההנהלה, והם אלו שחותמים עליהם. לפי תקן ביקורת 121 החדש, על רואה החשבון המבקר לבקש מההנהלה והדירקטוריון לספק הצהרות בכתב הנוגעות לחובותיהם לגבי הדוחות הכספיים ועל נאותות הדוחות. התקן החדש מחדד את אחריותם של הדירקטוריון וההנהלה לגבי הדוחות הכספיים, שהייתה מעוגנת קודם לכן בחוק החברות ובתקני ביקורת נוספים. בכך, הוא מדגיש את אחריותם של הדירקטוריון וההנהלה לספק למשתמשים בדוחות מידע רלוונטי ושימושי. יצוין כי בעוד אחריותו של רואה החשבון המבקר היא על חוות דעתו, אחריותם של הדירקטוריון וההנהלה היא על דוח תיאור עסקי התאגיד ודוח הדירקטוריון, בנוסף לדוחות הכספיים.

בישראל, ביחס לארה"ב, המבנה הפירמידאלי נפוץ ועל כן, שאלת האחריות הינה משמעותית עוד יותר. בדוחות התקופתיים נכלל מידע גם על החברות הבנות בקבוצה, והדירקטורים של החברה

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

האם חותמים עליו. למעשה, אחריותם של הדירקטורים חלה גם על המידע של החברות הבנות, ובכך מבנה פירמידאלי מחזק את חשיבות אחריות המידע שמתפרסם בדוחות התקופתיים של הגורמים החתומים עליו.

שאלות ונושאים נוספים לדיון

1. עד כמה אנליסטים ומעריכי שווי עושים שימוש ב"דוח ברנע" כיום לצורך ביצוע אנליזות? בהקשר זה, האם יש חלקים שניתן לוותר עליהם? זאת ביחס לשימוש שלהם בדוח הדירקטוריון ובדוחות הכספיים?

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

2. האם ההכנה בפועל של הדוח התקופתי על ידי יועצים משפטיים ולא על ידי המנהלים עצמם, יכולה להעיד כשלעצמה על בעיה ברלבנטיות של הדוח? האם הרחבת המידע ואי התמקדות במידע הרלבנטי היא זאת שגורמת לבעיה?
3. איזה מידע ראוי שייכלל בדוח תיאור עסקי התאגיד, לאור השינויים שחלו?
4. האם חסר מידע שימושי למשתמשים בדוחות, שראוי שייכלל בדוח תיאור עסקי התאגיד? האם יש לכלול למשל מידע שיווקי מבוסס לקוחות? האם מידע על איכות הממשל התאגידי? האם המידע הקיים בנושא של נכסים בלתי מוחשיים מספק את המשקיעים בעידן המודרני?
5. האם דוח הדירקטוריון מייתר את הצורך בדוח תיאור עסקי התאגיד? האם לא עדיף להרחיב את דוח הדירקטוריון על חשבון ויתור על פרק תיאור עסקי התאגיד?
6. עד כמה הדוח התקופתי משקף נאמנה על הדיונים שמנהל הדירקטוריון בפועל ("גישת ההנהלה")? למשל – בראיה של קביעת התקציב והעמידה בו.
7. האם המבנה הפירמידאלי בארץ מצריך הגדרת אחריות ברורה יותר של הדירקטורים?
8. האם רצוי לחייב חברות לכלול בדוחות התקופתיים שלהן מידע צופה פני עתיד?
9. מהי האחריות של דירקטורים כיום לנתונים של חברות מוחזקות בכלל ובנות בפרט? עד כמה לדירקטור בחברת האם יש יכולת לאמת ובחון נתונים של החברות הבנות?
10. עד כמה קיומו של תקן ביקורת 121 שמתייחס אמנם לדוחות הכספיים בלבד, מחדד או מרחיב את אחריות הדירקטורים למידע בדוח התקופתי?